

Bibliografická poznámka

Pokud jde o nejstarší chilskou historii, odborníci se stále ještě vracejí k pionýrským textům Josého Toribii Mediny, např. legendární *Los aborígenes de Chile* (1882). V průběhu 20. století nejvíce práce na poli archeologie a prehistorických a etnografických studií odvedli Max Uhle, Ricardo E. Latcham, Aureliano Oyarzún, Tomás Guevara, Carlos Porter či Martin Gusinde. V polovině 50. let bylo na Chilské univerzitě zřízeno Středisko archeologických studií, v jehož rámci se proslavila celá řada učenců chilských i zahraničních: např. Grete Mostny, Francisco Cornely, Jorge Iribarren, Hans Niemeyer. Mezi předními současnými znalci chilské prehistorie vyniká profesor archeologie – jeden ze zakladatelů Chilské archeologické společnosti – Mario Orellana Rodríguez, např. *Prehistoria y etnología de Chile*, Santiago 1994. Celkově lze konstatovat, že zejména druhá polovina 19. století zažila veliký rozmach chilské historiografie, neboť dějepisná studia byla mohutně podporována nejenom univerzitou, ale též ze strany státu. Politici se tímto způsobem snažili odstranit jeden z handicapů chilské společnosti, a to její nízké národnostní uvědomění. Výsledkem byla obdivuhodná historiografická díla sepsaná mezi lety 1850–1900: např. Diego Barras Arana – monumentální šestnáctisvazková *Historia general de Chile*, Benjamín Vicuña Mackenna – skvělé monografie jako např. *Vida de O'Higgins* (1882) nebo *Don Diego Portales* (1861–62). Mezi chilskými historiky první poloviny 20. století vynikl především Francisco Antonio Encina se svou dvacetisvazkovou prací *Historia de Chile desde la prehistoria hasta 1891* (Santiago 1940–52). Z nejnovějších děl pojednávajících komplexnějším způsobem o chilské historii zmiňme např. skvělý text Simon Collier–William F. Sater, *Historia de Chile 1808–1994*, Madrid 1998, nebo klasické a již několikrát přepracované dílo Francisca Fríase Valenzuely *Manual de historia de Chile. Desde la prehistoria hasta 1994*, Santiago 2001. I když staršího data, mimořádně poutavá je čtyřsvazková *Historia de Chile* (Santiago 1974) Sergia Villalobose, aktualizovaná v roce 1989. Ze specializovaných pra-

cí uvedme alespoň stručný výběr. Dějiny Araukánů zpracoval José Bengoa v díle *Historia del pueblo mapuche* (Santiago 1985). Postava objevitele a dobyvatele Chile je detailně analyzována v knize *Pedro de Valdivia: fundador de Chile* (Madrid 1989) od Carmen Pumar Martínez. Boji Chile za nezávislost se věnoval Alfredo Jocelyn Holtletelier *La independencia de Chile: tradición, modernización y mito* (Madrid 1992). Dějiny Chile na přelomu 19. a 20. století zajímavě komentují Leopoldo Castedo (1982) a Gonzalo Vidal (1983). Ze syntetických děl o dramatických dějinách Chile ve 20. století stojí za zmínku např. kolektivní práce koordinovaná Ricardem Krebsem *Chile en el siglo XX* (Santiago 1985). Největší zájem chilských i zahraničních historiků vzbuzuje pochopitelně Pinochetova diktatura, jakož i období před a po ní: např. Carlos Huneeus, *El régimen de Pinochet* (Santiago 2002), Genaro Arriagada, *Pinochet, la política del poder* (Santiago 1998), Pamela Constable–Arturo Valenzuela, *Una nación de enemigos* (New York 1991), Ascanio Cavallo–Manuel Salazar–Óscar Sepúlveda, *Historia secreta de un régimen militar* (Santiago 1998), Hernán Millás, *La buena memoria* (Santiago 2000). Puči v roce 1973 je věnována mimořádně zajímavá kniha investigativní novinářky Móniky González *La Conjura* (Santiago 2000). Snahou o objektivní pohled vyniká analýza Allendeho období autorů Miguel González Pinoc–Arturo Fontaine, *Los mil días de Allende* (Santiago 1999). Úspěchy i přehmaty Pinochetovy diktatury v hospodářské oblasti komentuje Xabier Arrizábalo Montorro *Milagro o quimera: la economía chilena durante la dictadura* (Madrid 1995), dodnes diskutovanou roli tzv. Chicago boys rozebírá Lois Hecht Oppenheim v práci *Politics in Chile: Democracy, Authoritarianism and the Search for Development* (San Francisco 1993). Vskutku otřesným svědectvím o hrůzách pinochetovských represí je kniha Alfonso Morata y Salmerón, *Fuga del quinto infierno* (Madrid 1999). Přechodu od diktatury k demokracii jsou věnovány např. práce Antonio Alaminos, *Chile: transición, política y sociedad* (Madrid 1991), nebo Ricardo A. Yocelvezky, *Chile: Partidos Políticos, Democracia y dictadura. 1970–1990* (Santiago 2002). Vlastní monografie se dostalo už i Pinochetově londýnské „anabázi“: Norbeto Bermúdez–Juan Gasparín, *El testigo secreto* (Buenos

Aires 1999), nad právními i morálními aspekty soudů s diktátory uvažuje Roberto Montoya, *El caso Pinochet y la impunidad en América Latina* (Buenos Aires 2000).

Českých publikací věnujících se chilským dějinám není do dnes mnoho. O Allendeho socialistickém experimentu psal v 80. letech Jiří Kunc, např. *Salvador Allende*, Praha 1987. Doposud nejkompletnějším dílem popisujícím chilské dějiny od předkolumbovských dob až do počátku 21. století je kniha autora těchto řádků, Jiří Chalupa, *Dějiny Argentiny, Uruguaye, Chile* (Nakladatelství LN, Praha 1999, 2., opravené vydání 2002), která nabízí i podrobnou bibliografii jak zahraničních, tak českých prací na téma chilské historie. *Dějiny chilské literatury* zpracoval už v roce 1980 Oldřich Bělič, aktuálnější a dobovou ideologií nepoznamenané informace o chilských literátech však doporučujeme hledat spíše v publikaci z nakladatelství Libri *Slovník spisovatelů Latinské Ameriky* (E. Houdoušek a kol., Praha 1996). Své zážitky z chilských cest nabídl čtenářům Václav Šolc ve dvou knihách: *K Alakalufům na konec světa*, Praha 1974, a *Pod chilskými sopkami*, Praha 1969. Asi vůbec nejoriginálnějším cestopisem české proveniencence o Chile je knížka Jana Buriana *Chilský deník, aneb, Cautiverio* (Praha 1998). Za přečtení však rozhodně stojí také aktuální cestopisná publikace bývalého velvyslance ČR v Chile Jiřího Jiráňky nazvaná *Čile po Chile: návod k poznávání země na konci světa* (Praha 2005).